GARĀS DISTANCES PĀRGĀJIENU MARŠRUTA “MEŽTAKA” MARĶĒŠANAS VADLĪNIJAS

LLTA „Lauku ceļotājs”, 2020

Saturs

Par projektu ... 3
1. Pārgājienu maršruti un to marķēšana ... 4
2. Garās distances pārgājienu maršruta “Mežtaka” marķēšanas simboli ... 5
2.1. Balti – oranži – baltas krāsas trīssvītru zīme ... 5
2.2. Logo ... 6
3. Krāsu kodi un parametri ... 7
4. “Mežtaka” kā daļa no Eiropas garās distances maršruta E11 – vadlīnijas E-ceļu marķējumiem, norādēm un info stendiem ... 8
4.1. *Eiropas Pārgājienu asociācijas* marķēšanas pamatprincipi ... 9
5. Marķēšanas saskaņošana ... 11
6. Marķēšanas pamatprincipi ... 12
6.1. Vispārīgās vadlīnijas ... 12
6.2. Marķēšana ar krāsu ... 14
6.3. Marķēšana ar uzlīmēm ... 17
6.4. Citi marķēšanas elementi ... 19
6.4.1. Marķēšana ar plāksnēm ... 19
6.4.2. Informācijas stendi ... 20
6.5. Marķēšana krustojumos ... 25
7. Norādes uz apdzīvotām vietām, apskates objektiem un pakalpojumu sniedzējiem ... 27
8. Marķējums vietās, kur tas sakrīt ar cita maršruta marķējumu ... 30
9. Marķēšanas process ... 32
9.1. Vispārējie pamatprincipi ... 32
9.2. Krāsas uzklāšana uz virsmas ... 32
9.3. Darba organizēšana ... 35
10. Marķējuma uzturēšana un atjaunošana ... 37
11. Marķēšanas ētika un sadarbība ar iesaistītajām pusēm ... 38
12. Izmaiņas maršruta trasējumā ... 39
13. Garās distances pārgājienu maršruts “Mežtaka” valsts un pašvaldību institūciju plānošanas dokumentos ... 40
14. Garās distances pārgājienu maršruta “Mežtaka” atbildīgās organizācijas ... 41
Izmantotās informācijas avotu saraksts ... 44
Pielikums – marķēšanas zīmju trafareti ... 46
Pielikums - E11 ceļa uzlīmes lietotas kopā ar “Mežtakas” uzlīmēm ... 51

Par projektu

Mežtakas Ziemeļu daļas maršruts (Rīga - Tallina) tiek ieviests ar Centrālā Baltijas Jūras Reģiona programmas projektu Nr. 779 “Garās distances pārrobežu pārgājienu maršruts “Mežtaka””, savukārt Mežtakas Dienvidu daļas maršruts (no Lietuvas/Polijas robežas cauri Kurzemei uz Rīgu) tiek ieviests Interreg V-A Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2014. – 2020. gadam projekta LLI-448 "Mežtakas izveide Latvijā un Lietuvā un Jūrtakas pagarināšana Lietuvā" ietvaros. Abas Mežtakas maršruta daļas iekļausies Eiropas garās distances pārgājienu maršrutā E11. Mežtakas kopējais garums visās trīs Baltijas valstīs būs ap 2100 km, un maršruts iekļaus visus Baltijas valstīm raksturīgākos mežu tipus, savvaļas dabas elementus un nozīmīgas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.

PROJEKTS CB779 “GARĀS DISTANCES PĀRROBEŽU PĀRGĀJIENU MARŠRUTS “MEŽTAKA”” (“THE FOREST TRAIL”)

Projekts tiek realizēts ar Eiropas Savienības un Eiropas Reģionālās attīstības fonda Centrālā Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas 2014.–2020. gadam atbalstu.

Mežtaka ir garās distances pārgājienu maršruts no Rīgas līdz Tallinai, kas iet caur abu valstu mežainākajām teritorijām ~1050 km garumā. Tā ir sadalīta ~ 50 vienas dienas pārgājienu posmos, katrs ~20 km garumā. Dažādiem maršruta posmiem būs atšķirīgas grūtības pakāpes, tādēļ katrs varēs izvēlēties sev piemērotāko distanci.

Kopējās projekta izmaksas ir 1 215 720,00 EUR.
Projekta līdzfinansējums no Eiropas Reģionālās attīstības fonda ir 960 418,80 EUR.

PROJEKTS LLI-448 „MEŽTAKAS IZVEIDE LATVIJĀ UN LIETUVĀ UN JŪRTAKAS PAGARINĀŠANA LIETUVĀ” (PĀRGĀJIENU PROJEKTS)

Projekts tiek realizēts ar Eiropas Savienības Interreg V-A Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2014. –2020. gadam atbalstu.

Projekta mērķis ir izveidot un popularizēt divus kopīgus pārrobežu garās distances pārgājienu maršrutus “Mežtaka” un “Jūrtaka”, kas šķērso Latvijas un Lietuvas teritoriju, tādējādi palielinot tūristu skaitu reģionā. Tiek paredzēts, ka veikto mārketinga pasākumu rezultātā nakšņošanu skaits lauku apvidos pieaugs par vismaz 5% gada laikā pēc abu maršrutu pabeigšanas.

Projekta plānotie rezultāti:

- Izveidota un popularizēta Mežtakas Dienvidu daļa Latvijā un Lietuvā, un Jūrtakas Dienvidu daļa – Lietuvā. Abi maršruti būs saistīti ar jau esošajiem Mežtakas un Jūrtakas Ziemeļu daļas maršrutiem Latvijā un Igaunijā, izmantojot vienotus nosaukumus un marķējuma shēmas.
- Maršrutu popularizēšanai tiks izstrādātas kartes un ceļveži, kā arī informācija būs pieejama maršrutu mājas lapā www.baltictrails.eu.

Kopējās projekta izmaksas ir 788 104,45 EUR.
Projekta līdzfinansējums no Eiropas Reģionālās attīstības fonda ir 669 888,76 EUR.

Šī publikācija ir sagatavota ar Eiropas Savienības finansiālo atbalstu. Par šīs publikācijas saturu pilnībā atbild tās autors, un tā nekādos apstākļos nav uzskatāma par Eiropas Savienības oficiālo nostāju.

1. Pārgājienu maršruti un to marķēšana

Pēc Eiropas Pārgājienu asociācijas (European Ramblers Association) datiem pēdējo 100 gadu laikā pieaug kājāmgājēju maršrutu nozīme tūrismā. Savukārt pārgājienu maršrutu marķēšanas pirmssākumi Eiropā ir meklējami jau 140 gadus senā pagātnē. Šīs marķēšanas tradīcijas jau desmitiem gadu ir nostiprinājušās valstīs, kurās lepojas ar vēsturiskām pārgājienu tradīcijām un guvušas starptautisku atzinību.

Balstoties uz iepriekšminēto, šo vadlīniju mērķis ir ieviest vienotu marķēšanas sistēmu garās distances pārgājienu maršrutam "Mežtaka" Lietuvā, Latvijā un Igaunijā, uz kuras pamata balstīt maršruta marķēšanu dabā. Tāpat vadlīnijas ir paredzētas izplatīšanai visām maršruta izveidē un uzturēšanā iesaistītajām pusēm (valsts un pašvaldību institūcijām, uzņēmējiem un nevalstiskajām organizācijām u.tml.).

Plānojot un īstenojot maršruta marķēšanu, ir jāatceras, ka marķēšanas galvenais mērķis ir palīdzēt ceļotājam orientēties izvēlētajā maršrutā. Īpaša vērība jāpievērš punktiem, kuros maršruta trasējums novirzās no meža ceļa.

Ne mazāk svarīgi ir padomāt arī par marķējuma uzturēšanu, kas balstās uz visu iesaistīto pušu – indivīdu un grupu, kuri veic pārgājienu maršrutu, tūrisma uzņēmēju, nevalstisko organizāciju, valsts un pašvaldības iestāžu un iedzīvotāju – sadarbību.

Tāpat jāatceras, ka marķējums nedrīkst mazināt ainavas kvalitāti.

Marķējumu krāsām attēlos (vietām ir piemēri ar zilu, dzeltenu un sarkanu krāsu) ir ilustratīva nozīme un tie atspoguļo pārgājienu maršrutu galvenos marķēšanas principus Lietuvā, Latvijā un Igaunijā.

Noskaties video apmācību par marķēšanas pamatpcincipiem:

https://youtu.be/wnJ1BPQgo5M

2. Garās distances pārgājienu maršruta “Mežtaka” marķēšanas simboli

2.1. Balti – oranži – baltas krāsas trīssvītru zīme

Pārgājienu maršruts "Mežtaka" Lietuvā, Latvijā un Igaunijā tiek marķēts ar balti - oranži - baltu trīssvītru zīmi, kur oranžā svītra vienmēr atrodas starp baltām svītrām (1. att.). Oranžās svītras izmērs ir 150x40 mm, baltās – 150x25mm, atstarpes starp svītrām nav. Lai nodrošinātu minētos izmērus, jāizmanto iepriekš sagatavotus trafaretus (skices atrodamas vadlīniju pielikumā).

1. att.

Gadījumos, kad maršruts maina savu virzienu, pirms pagrieziena jābūt šādai zīmei (2. att.):

2. att.

Savukārt, atzīmējot nepareizu virzienu jeb virzienu, kurā maršruts nav jāturpina (privātīpašums, ceļa/ takas beigas jeb strupceļš u.tml.), jāizmanto šāda virziena zīme (3. att.).

3. att.

Tomēr jāatcerās, ka gājēji pa maršrutu jāvirza ar un/vai zīmēm, un zīme jālieto tikai gadījumos, kad ar iepriekšminētajām zīmēm nepietiek.

Mežainā apvidū vai apdzīvotās vietās iepriekšminētais marķējums ar krāsas, otas un iepriekš izgatavotu trafaretu palīdzību ir jākrāso uz kokiem, stabiem, akmeņiem un citām redzamām virsmām. Vietās, kur krāsu zīmes veikt nav iespējams vai ir aizliegts, jāizmanto šim mērķim speciāli izgatavotas ūdensizturīgas uzlīmes (gadījumā, ja ir virsma, uz kuras tās var uzlīmēt) vai zemē ierokami stabiņi, uz kuriem ir uzkrāsotas balti – oranži – baltas zīmes.

2.2. Logo

Garās distances pārgājienu maršruta “Mežtaka” logo un tā lietošana ir skaidrota “Mežtakas” vizuālās identitātes rokasgrāmatā, kas pieejama šeit: baltictrails.eu/lv/forest/marketing

Logo drīkst lietot tikai šajā projektā izstrādātajā “Mežtakas” maršrutā: baltictrails.eu/lv/forest/itinerary.

4. att. Logo var izvietot uz marķēšanas elementiem, piemēram, uzlīmēm, metāla plāksnēm, informācijas stendiem, tādējādi nodrošinot maršruta vizuālo identitāti un gājējam apstiprinot, ka viņš atrodas “Mežtakas” maršrutā.

3. Krāsu kodi un parametri

Lai nodrošinātu vienotu marķējumu sistēmu un maršruta vizuālo identitāti, ir jāpieturas pie vienāda krāsu koda. Zemāk minētie kodi ir paredzēti uz papīra drukātiem materiāliem.

CMYK – 0/34/100/0
RGB – 240/171/0
PANTONE – 130C

CMYK – 0/0/0/0
RGB – 255/255/255
PANTONE - WHITE

Krāsu un būvmateriālu veikalos, veicot krāsas toņa uzjaukšanu pēc CMYK un Pantone skalas, tonis var būtiski atšķirties, tādēļ marķēšanai paredzētās krāsas toņa uzjaukšanas tonis jāizvēlas pēc **NCS krāsu skalas 1080Y30R**. Ja veikalā nav atrodamas krāsas pēc augstāk minētajiem kodiem, var izmantot krāsu paleti un atrast vizuāli līdzīgāko krāsu un ar to tonēt balto krāsu, kā rezultātā iegūstam vajadzīgo oranžo toni.

- Krāsa var būt gan uz eļļas, gan ūdens bāzes, ja pēdējā ir paredzēta krāsošanai āra apstākļos;
- Krāsa paredzēta uzklāšanai uz dažādiem objektiem dabā (koki, būvju elementi, celmi, akmeņi u.c.) ar otu.

4. “Mežtaka” kā daļa no Eiropas garās distances maršruta E11 – vadlīnijas E-ceļu marķējumiem, norādēm un info stendiem

Eiropas Pārgājienu asociācija (European Ramblers Association) ir apstiprinājusi „Mežtaku” kā daļu no E11 – Eiropas garās distances pārgājienu maršruta, un E11 zīmi ir atļauts izmantot „Mežtakas” mārketinga materiālos.

- Vadlīnijas E-ceļa zīmēm:

  a) E-ceļa zīmes jāuzstāda maršruta informācijas stendos, maršrutu aprakstošajās publikācijās vai kartēs, digitālajos avotos.

  b) Ļoti ieteicams uzstādīt E-ceļa zīmi, kur tas iespējams, piemēram, uz maršruta speciāli izgatavotām ceļa zīmēm, uz maršruta marķēšanas nolūkos izgatavotiem un uzstādītiem koka stabiem utt.

  c) Ieteicams, lai E-ceļa zīmes izmēri būtu 9 x 7 cm vai 10 x 10 cm. To var attēlot lielāku vai mazāku, ja vien proporcija tiek saglabāta.

  d) Katrā publikācijā, kas popularizē E-ceļus, jābūt iekļautam Eiropas Pārgājienu asociācijas (ERA) logo un norādei uz mājas lapas adresi http://www.era-ewv-ferp.com.

- Pilnas Eiropas Pārgājienu asociācijas (ERA) marķēšanas vadlīnijas skatīt te: http://www.era-ewv-ferp.com/fileadmin/user_upload/dokumenter/Walking_in_Europe/Waymarking_in_Europe/General_principles__waymarking.pdf.

- Informācijas stendos ir jāiekļauj:

  a) Eiropas Pārgājienu asociācijas logo un adrese (bit.ly/e-paths);
  b) E-ceļa logo, E-ceļa QR kods;
  c) maza mēroga Eiropas karte;
  d) lielāka mēroga vietējā karte;
  e) vispārējā informācija, piemēram, E-ceļa apraksts, garums, gājiena laiks, augstumlīkne, fotogrāfijas u.tml.;
  f) atbildīgā organizācija;
  g) informācija vismaz divās valodās.

Lejuplādē E11 zīmi: http://www.era-ewv-ferp.com/walking-in-europe/e-paths/e-paths-marking/

4.1. *Eiropas Pārgājienu asociācijas* marķēšanas pamatprincipi

- Ja tiek uzstādītas norādes zīmes, tās jāuzstāda maršruta virzienā un tā, lai tās būtu skaidri saredzamas no attāluma.

1. Waymarks should be placed in the direction of the route so that they are clearly visible from a distance.

2. Waymarks should be positioned on an object so that the whole mark is visible from the point of view of the approaching walker, by ensuring that the surface of the mark forms an angle of more than 45° with the line of route.

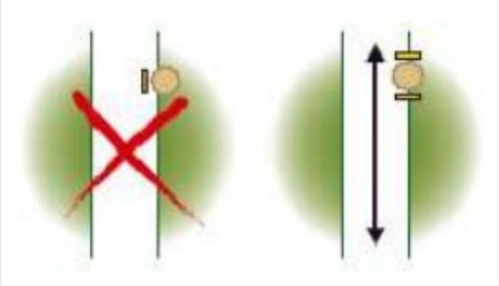

5. att. Eiropas Pārgājienu asociācijas vizuāls skaidrojums par norāžu uzstādīšanu (avots: http://www.era-ewv-ferp.com/fileadmin/user_upload/dokumenter/Walking_in_Europe/Waymarking_in_Europe/ERA__PRINCIPLES_OF_WAYMARKING_ERA____ENG__PPT_illustrated_vd.pdf)

- Norāde jāuzstāda tā, lai tā pilnībā būtu redzama no tuvojošā gājēja puses, nodrošinot arī to, ka norādes virsma ar maršruta līniju pret gājēju veido vairāk kā 45° leņķi.

- Maršrutam jābūt marķētam tā, lai marķējuma zīmes un norādes būtu redzamas, ejot abos virzienos – ar divām skaidri atdalītām norādēm. Katrai no šīm norādēm jābūt izvietotām tikai vienā virzienā.

- Krustojumi ir vietas, kur ceļi krustojas, savienojas vai novirzās viens no otra. Īpaša uzmanība jāpievērš, marķējot krustojumus, kuros gājējs kļūdas pēc varētu novirzīties no maršruta. Tādēļ visiem krustojumiem jābūt marķētiem abos virzienos.
    a) Pareizā ceļa norāde jānovieto pēc krustojuma, lai tā būtu skaidri redzama no krustojuma un nepārprotami norādītu maršruta virzienu.
    b) Vēl viena norāde jānovieto nedaudz tālāk aiz norādes zīmes. To sauc par apstiprinājuma zīmi.

- Garos maršruta posmos bez krustojumiem jāuzstāda apstiprinājuma zīmes. Attālumam starp tām nevajadzētu būt lielākam par 250 m. Šis attālums jāsamazina sarežģītā vai kalnainā apvidū.

- Ja marķētais maršruts nogriežas uz cita ceļa vai strauji maina virzienu, tālāka ceļa virziena norādei jāizmanto bulta.

- Īpaša uzmanība jāpievērš, marķējot maršruta ieeju apdzīvotās vietās, kā arī

marķējot izeju no apdzīvotām vietām.

- Maršruta sākuma un beigu punktos, krustojumos un citās nepieciešamās maršruta vietās jābūt novietotiem informācijas stendiem vai maršruta norādes zīmēm.

- Uz norādes zīmēm (6. att.) jānorāda viens vai vairāki galamērķi, kas sasniedzami pa marķēto maršrutu, un attālums km vai stundās līdz galamērķim. Ja galamērķis ir minēts uz norādes, tam jāparādās arī visās turpmākajās norādēs, līdz konkrētais galamērķis ir sasniegts.

6. att.

5. Marķēšanas saskaņošana

Garās distances pārgājienu maršruta “Mežtaka” marķēšanu, t.sk. informācijas stendu, marķēšanai paredzēto speciālo stabu un norāžu uzstādīšanu, jāveic ar ceļu uzturētāju un zemes īpašnieku – privātpersonu, juridisku personu, valsts vai pašvaldības – atļauju. Gadījumā, ja marķējums jāveic uz jau esoša infrastruktūras objekta, ceļazīmes, žoga, ēkas u.tml., saskaņošana jāveic ar attiecīgā objekta īpašnieku vai apsaimniekotāju. Saskaņojot marķēšanu pilsētā vai ciematā, ir svarīgi vienoties arī par marķēšanas uzlīmju skaitu, piemēram, vai drīkst lietot visas 3 uzlīmes (uzlīme ar “Mežtakas” logo, uzlīme ar virziena zīmi un uzlīme ar E11 zīmi), vai tikai 1-2.

7. att. Marķēšana ar uzlīmēm pilsētā.

Gadījumā, ja maršruts šķērso īpaši aizsargājamu dabas teritoriju, Latvijā saskaņošanu ir jāveic arī ar Dabas aizsardzības pārvaldi. Marķēšana un marķēšanas elementu izveide jāveic saskaņā ar DAP izstrādāto ĪADT vienoto stilu (rokasgrāmata "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotais stils": https://www.daba.gov.lv/public/lat/dabas_aizsardzibas_plani/iadt/iadtvienotais_stils/).

Marķēšanu uz ceļa zīmēm vai uz ceļa seguma (asfalta) saskaņo ar konkrētā ceļa apsaimniekotāju. Latvijā ceļa zīmes un valstij piederošus ceļus apsaimnieko AS “Latvijas Valsts ceļi”. Ceļi var būt arī attiecīgās pašvaldības, juridiskas vai privātpersonas īpašumā.

Marķēšanas saskaņošanu vajadzētu veikt tajā pašā brīdī, kad tiek saskaņots maršruta trasējums (gan pirmajā reizē, gan arī gadījumā, ja trasējumā tiek veiktas izmaiņas). Saskaņošanu ar visām iesaistītajām pusēm ieteicams veikt rakstiski – epastā vai ar oficiālu vēstuļu starpniecību. Iesniegumā jāsniedz vispārīgs “Mežtakas” apraksts (maršruta gaita, mērķis, paredzētās mārketinga aktivitātes un plānotā marķēšana) un GPX trasējums konkrētajam maršruta posmam, kuru ir nepieciešams saskaņot. Lai saskaņotu maršruta marķēšanu, būs jānorāda konkrētās vietas, kur tiks veikts “Mežtakas” marķējums (iespējams, ka daļai zemes īpašnieku nebūs prasība norādīt konkrētus marķēšanas punktus – par to iepriekš ir savstarpēji jāvienojas). Saskaņojot marķēšanu, jānorāda, kādus marķēšanas elementus konkrētajā posmā ir paredzēts izmantot – krāsojums uz kokiem, infrastruktūras objektiem, ēkām vai stabiem, uzlīmes, norādes, informācijas stendi u.tml.

Ja kāds no zemes īpašniekiem / apsaimniekotājiem lūdz norādīt konkrētus punktus, kur tiks veikta “Mežtakas” marķēšana, ir iespējams izmantot dažādas metodes, kā to izdarīt. Kā piemērus var minēt:

- atzīmēt punktus kartē (drukātajā vai elektroniski),
- izveidot sarakstu ar GPS koordinātēm,
- izmantot mobilās aplikācijas, kur, esot uz vietas konkrētajā punktā, atzīmēt atrašanās vietu ar GPS koordinātēm, pievienot komentāru vai fotoattēlu (piemēram, www.gaiagps.com, www.arcgis.com).

6. Marķēšanas pamatprincipi

6.1. Vispārīgās vadlīnijas

- Marķējuma zīmēm jābūt skaidri saskatāmām no attāluma. Ieteicams zīmes uzklāt pieauguša cilvēka acu līmenī (apmēram 1,50 - 1,60 m augstumā no zemes).
- Maršrutam jābūt marķētam abos virzienos, vēlams ar divām savā starpā atdalītām zīmēm;

8. att. Lai maršrutu varētu iziet abos virzienos, marķējuma zīmes ir jāuzklāj tā, lai tās būtu redzamas no abām ceļa pusēm.

9. att. Tieviem kokiem vai citām virsmām ar mazu apkārtmēru krāsu (vai uzlīmes) var uzklāt tā, lai marķējuma zīme nosedz visu virsmas apkārtmēru.

10., 11. att. Ja virsma atrodas paralēli ceļam (piemēram, norāde, akmens) un tā labi redzama no ceļa/takas, pietiek ar vienu marķējuma zīmi.

12. att. Pret ceļu paralēli novietots akmens. Marķējums var būt vienā plaknē (paralēli ceļam).

- Attālumam starp divām norādēm sarežģītā apvidū (apdzīvotas vietas, meža ceļš ar daudzām no tā atejošām takām u.tml.) ir jābūt tādam, lai, atrodoties pie viena simbola, varētu ieraudzīt nākamo, un ne vairāk kā 250 m. Lielāks marķējuma zīmju blīvums parasti ir pie ceļu krustojumiem, vietās, kur ir sazarots ceļu – taku tīkls. Ja ilgu laiku nav krustojumu, jākrāso apstiprinājuma zīmes.

13. att. Zīmei ir jābūt labi redzamai no attāluma. To nedrīkst aizsegt krūmi, lakstaugi, citi koki. Tādēļ marķēšanu ieteicams veikt vasaras vidū vai otrā pusē, kad ir maksimāli sazēlis un salapojis augājs. Marķēšanai visērtākais biotops ir skrajš priežu sils.

- Gadījumā ja maršruts iet pa dabā skaidri saprotamu koridoru, kas šī maršruta kontekstā ir jūras krasts, meža ceļš, taka, iela apdzīvotā vietā vai cits - marķējumu atliek tikai vietās, kas gājējam var radīt šaubas - krustojumos, sazarojumos un vietās, kur jāmaina līdzšinējais pārvietošanās virziens. Taču arī šādā gadījumā ir vēlams regulāri uzzīmēt apstiprinājuma zīmes, lai gājējam būtu pārliecība, ka viņš joprojām pārvietojas pa konkrēto maršrutu.

- No vietām, kurās ir izvietoti informācijas stendi ar informāciju par maršrutu, ir jābūt marķējumam, kas potenciālo maršruta veicēju spētu aizvest no viņa atrašanās vietas pie informācijas stenda līdz maršruta tuvākajam punktam.

6.2. Marķēšana ar krāsu

Marķēšanai ar krāsu var tikt izmantoti dažādi dabas un infrastruktūras objekti.

14., 15., 16. att. Koki. Piemērotākie koki – egle, melnalksnis, tādas koku un krūmu sugas, kurām ir gluds stumbrs. Tomēr šajā maršrutā vairumā gadījumu biežāk sastopamais koks ir priede un egle.

17. att. Akmeņi. Ja ir iespējams, ir ieteicams izvēlēties akmeņus, kuriem ir gluda virsma un tādus, kas atrodas atklātā vietā un ir redzami (vasarā neaizsedz zāle, salapojis krūmājs). Marķējumu nedrīkst klāt uz akmeņiem, kuriem ir dabas vai kultūras pieminekļa statuss vai kuri ir cilvēka darināti kā, piemēram, pieminekļi, piemiņas plāksnes u.tml.

18. att. Informācijas stendi, norādes un tamlīdzīgi objekti. Krāsu uzklāj vietā, kur tā netraucē un neaizsedz jau esošo informāciju. Krāsas uzklāšanu saskaņo ar objekta apsaimniekotāju.

19. att. Dabas un pilsētvidē esoši infrastruktūras objekti. Marķēšanu saskaņo ar objekta apsaimniekotāju.

20. att. Ēkas, būves, cits. Marķēšanu vienmēr veic tā, lai nemazinātos objekta un ainavas vizuālā kvalitāte. Marķēšanu saskaņo ar objekta īpašnieku.

21. att. Ceļa virsma (asfalts). Marķēšanu saskaņo ar ceļa apsaimniekotāju.

22. att. Pamatiezis (kaļķakmens). Šis princips izmantojams tikai Igaunijā, kur zemes virspusē iznāk šie nogulumieži.

23. att. Speciāli sagatavots stabs. Vietās, kur marķēšanai nav pieejami ne dabas objekti, ne jau esoši infrastruktūras objekti, zemē ierok marķēšanai speciāli paredzētu koka stabu. Darbību saskaņo ar zemes īpašnieku.

Ierīkojot stabu, jāņem vērā satiksmes drošības, apkārtnes un staba uzturēšanas aspekti (piemēram, lai stabs netraucē ziemā tīrīt sniegu no ceļa, vasarā pļaut zāli utt.). Stabu ieteicams ierīkot vismaz 1 metra attālumā no gājēju un velosipēdistu ceļa un 3 metrus no autoceļa. Staba augstums virs zemes ieteicams 1,70 m, lai marķējuma zīmi varētu uzklāt acu augstumā, kas ir 1,50 m – 1,60 m (24. att.).

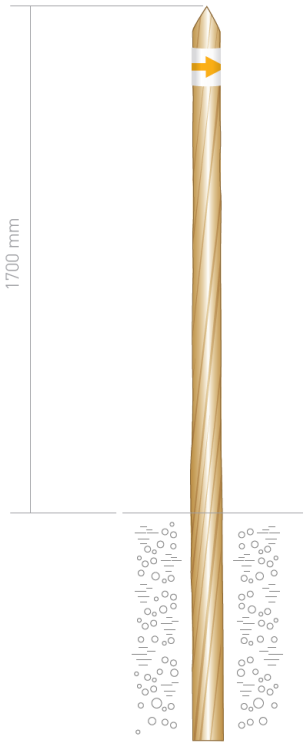

24. att.

6.3. Marķēšana ar uzlīmēm

Marķēšanai ar uzlīmēm pielietojam tos pašus galvenos principus, kas aprakstīti iepriekš. Par virsmām izmantojam g.k. ceļazīmes un jau esošas norādes zīmes, gaismas stabus, luksoforu stabus un citas inženiertehniskas būves. Uzlīmes jālīmē tā, lai maršruts būtu izejams no abām pusēm. Tāpat kā krāsu zīmēm, arī uzlīmēm jābūt izvietotām pietiekamā biežumā, augstumā, tām jābūt saskatāmām no attāluma. Īpaša uzmanība jāpievērš, atzīmējot maršruta gaitu krustojumos.

Uzlīmju materiālam ir jābūt mitrumizturīgam, grūti noplēšamam no virsmas un, ja to pieļauj attiecīgas infrastruktūras īpašnieks, atstarojošam, lai gājēji marķējumu var redzēt arī tumsā. Ieteicamais uzlīmes izmērs ir ~ 6x6 cm vai 7x7 cm (25. att.).

25. att.

26., 27. att. Dabas un pilsētvidē esoši infrastruktūras objekti. Marķēšanu un uzlīmju skaitu saskaņo ar objekta apsaimniekotāju vai vietējās pašvaldības vai pilsētas atbildīgo iestādi.

28. att. Uzlīmes norāda maršruta virzienu un ir redzamas, gājējam ejot no abām pusēm. E11 ceļa logo lietots kopā ar "Mežtakas" uzlīmēm.

29. att. Sakrustota uzlīme norāda, ka šajā virzienā maršruts neturpinās.

30. att. Uzlīme uz ceļa zīmes apstiprina, ka gājējs atrodas uz pareizā maršruta.

6.4. Citi marķēšanas elementi

6.4.1. Marķēšana ar plāksnēm

Apdzīvotās vietās marķēšana var būt apgrūtinoša, tāpēc kā alternatīvu var izmantot plāksnes, piestiprinot tās uz ēku sienām, žogiem vai stabiem, iepriekš saskaņojot ar objekta īpašnieku.

31., 32. att. Marķēšana ar plāksnēm.

Ja plāksnes izvietošanai nepieciešams zemē ierakt stabu (metāla vai koka (34. un 35. att.)), darbību saskaņo ar zemes īpašnieku. Ierīkojot stabu, jāņem vērā satiksmes drošības, apkārtnes un staba uzturēšanas aspekti (piemēram, lai stabs netraucē ziemā tīrīt sniegu no ceļa). Stabu ieteicams ierīkot vismaz 1 metra attālumā no gājēju un velosipēdistu ceļa un 3 metrus no autoceļa. Ieteicamais augstums virs zemes ir 1,00 - 1,70 m.

33. att. *34. att.*

Plāksnes izmērs ir 10x10 cm (mazais izmērs – izmanto, piemēram, ārpus apdzīvotām vietām, kur nav iespējams marķēt uz kokiem vai citiem esošiem objektiem) vai 20x20 cm (lielais izmērs – izmanto, piemēram, pilsētā, lai plāksne būtu pamanāmāka starp citiem pilsētas infrastruktūras elementien) (35. att.).

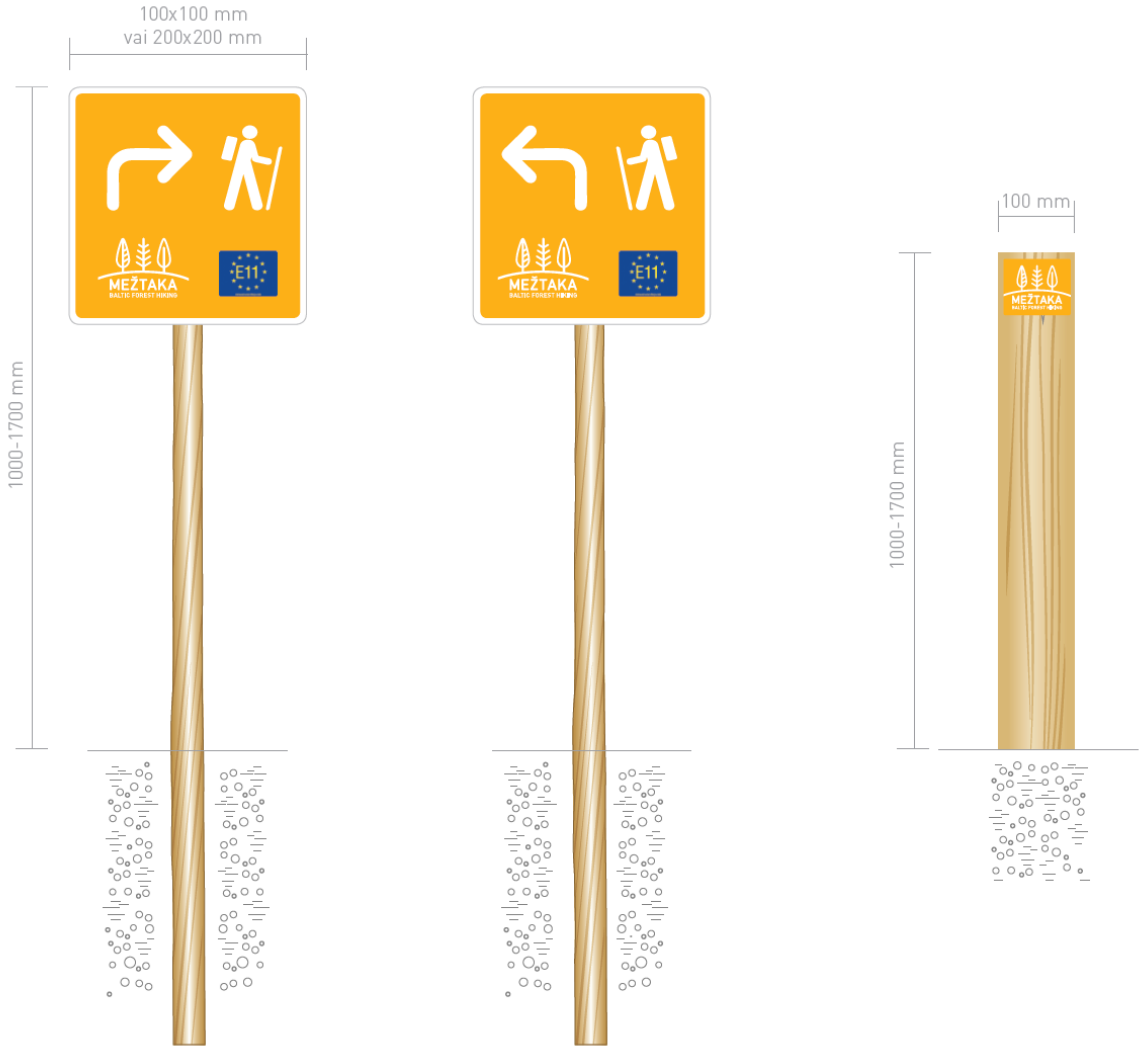

35. att.

6.4.2. Informācijas stendi

Kā maršruta marķēšanas elementus var uzskatīt arī informācijas stendus, kas tiek izvietoti atsevišķos maršruta punktos, tādējādi ne tikai sniedzot informāciju par maršrutu, bet arī gājējam apstiprinot, ka viņš atrodas uz vai pie “Mežtakas”. Informācijas stendus ieteicams izvietot “Mežtakas” “ieejas” vietās (vietās, kur var ērti piekļūt maršrutam un uzsākt pārgājienu) – pie pašvaldības robežas, pie tūrisma informācijas centra, sabiedriskā transporta pieturā, autostāvlaukumā, atpūtas vietās u.tml.

36. att. "Mežtakas" informācijas stends.

Daudzām pašvaldībām ir izstrādāti savi informācijas stendu un norāžu dizaini, līdz ar to ir iespējams "Mežtakas" informācijas stendu veidot tādā pašā stilā kā ir pārējie stendi attiecīgajā pašvaldībā.

37. att. "Mežtakas" informācijas stends Ādažos, izstrādāts pēc pašvaldības vienotā stila.

Tāpat ir pašvaldības, kuras ir izveidojušas lielas informācijas stendu konstrukcijas, uz kurām iespējams izvietot dažāda veida informāciju, plakātus utt. – šajā gadījumā uz lielās stenda konstrukcijas ir nepieciešams izvietot atsevišķu "Mežtakas" plakātu vai informācijas planšeti. Iepriekš saskaņojot ar īpašnieku, informācijas planšeti var piestiprināt arī pie ēkas sienas.

38. att. Informācijas planšete piestiprināta pie dzelzceļa stacijas ēkas.

Latvijā īpaši aizsargājamās dabas teritorijās tiek pielietoti Vienotā stila rokasgrāmatā norādītie informācijas stendu dizaini, tāpēc arī "Mežtakas" maršrutā, kur tas šķērso ĪADT, "Mežtakas" informācijas stendi jāveido, ievērojot DAP Vienotā stila principus.

39. att. "Mežtakas" informācijas stends blakus DAP informācijas stendam.

Izgatavojot informācijas stendu planšetes, jāņem vērā šādi principi:

1. Informācijas planšetes augšpusē izvieto "Mežtakas" logo un norāda maršruta posma nosaukumu, garumu un aptuveno ilgumu. Dizains jāveido tā, lai tas saskanētu ar maršruta vizuālo identitāti, pieturoties pie vienāda krāsu koda (skat. 3. nodaļu "Krāsu kodi un parametri").
2. Informācijas planšetes kreisajā pusē tiek atspoguļota vispārējā informācija par "Mežtakas" maršrutu, shematiska karte ar kopējo maršrutu un arī maršruta izvietojumu Eiropas kartes mērogā kā daļa no garās distances pārgājiena maršruta E11, iekļaujot

Eiropas Pārgājienu asociācijas logo un vietnes adresi.

3. Blakus ir izvietota atsevišķa karte ar lielāku mērogu par konkrēto maršruta posmu (kartē jābūt atzīmētai atrašanās vietai) un posma apraksts, sniegta praktiskā informācija, nozīmīgākie apskates objekti, kā arī pakalpojumi, kas atrodas attiecīgajā maršruta posmā.
4. Ieteicams izvietot arī posmu raksturojošus fotoattēlus.
5. Svarīgi ir izvietot E11 logo, arī QR kodu, kas aizved uz maršruta mājas lapu vai konkrētā posma sadaļu mājas lapā.
6. Jānorāda posma atbildīgā organizācija, kontaktinformācija (t.sk. norādīt, ar ko sazināties stenda bojājumu gadījumā) un "Mežtakas" mājas lapa www.meztaka.lv vai www.baltictrails.eu/forest
7. Informācijai jābūt divās valodās – nacionālajā un svešvalodā (vēlams – angļu).

Tāpat ir iespējams izvietot informācijas stendus arī citviet gar maršrutu. Šajā gadījumā var izmantot arī neliela formāta informācijas stendus – katedras veida informācijas stendus –, iekļaujot tajā mazāku informācijas apjomu: "Mežtakas" logo, posma nosaukumu un garumu, karti tikai ar konkrēto posmu, nelielu aprakstu un pakalpojumu sniegšanas vietas, kontaktinformāciju.

40. att. Katedras veida informācijas stends.

Ieteicams, ka informācijas stendu planšetes izmērs atbilst ISO 216 starptautiskā papīra lapas standarta A formātam, t.i., izmērs ir A0, A1, A2 utt. (41. att.). Planšete ir jāizgatavo no mitrumizturīga un vēlams arī pret UV stariem izturīga materiāla.

Informācijas stenda rāmjus ieteicams izgatavot no koka, apstrādājot tos pret koksni bojājošiem faktoriem (pamatni, pie kuras piestiprina informācijas planšeti, var izgatavot arī no cita mitrumizturīga materiāla, piemēram, plastikāta, kompozītmateriāla, saplākšņa u.c.)

viendaļīgs

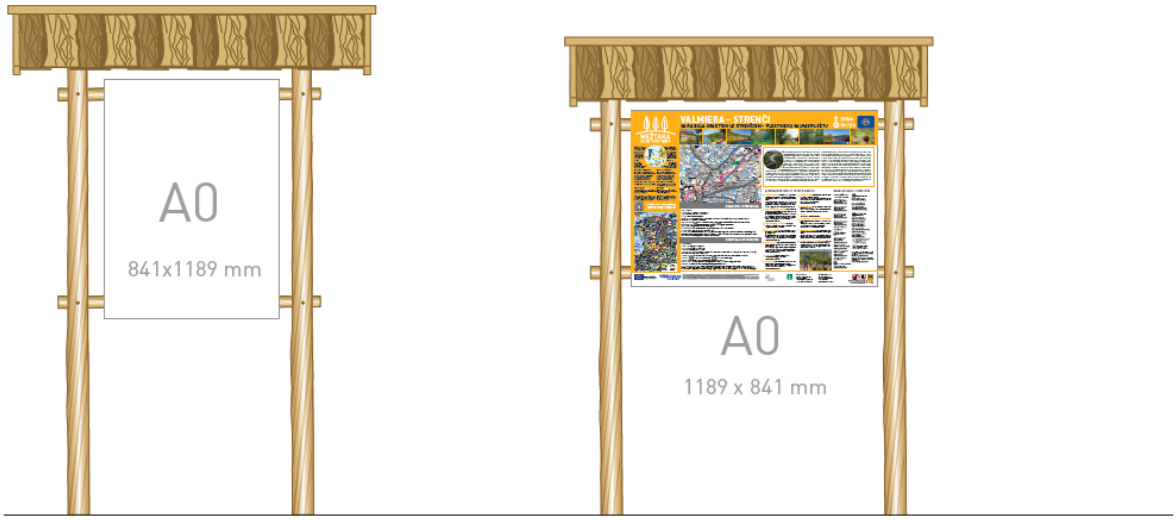

divdaļīgs

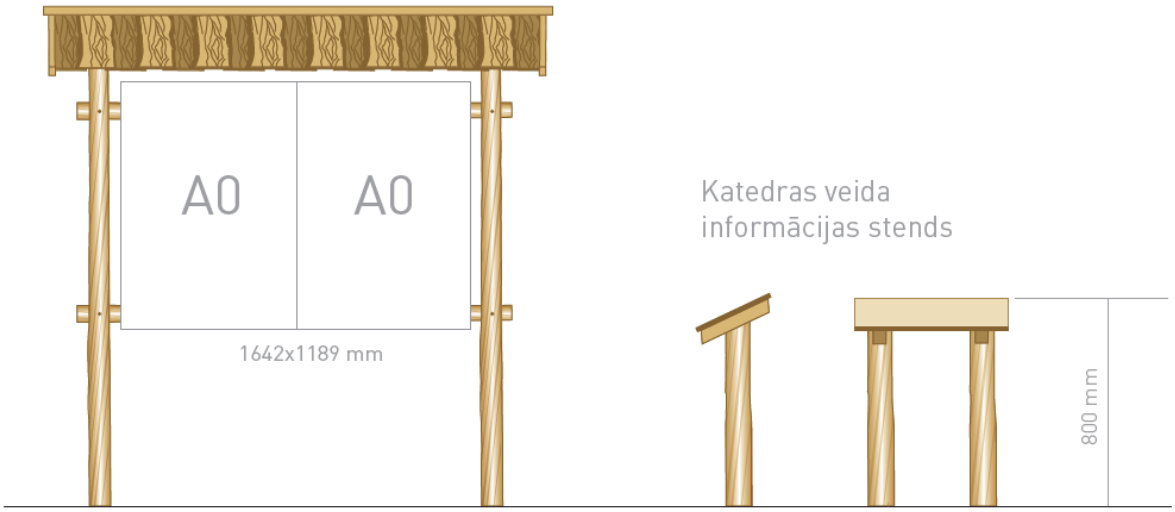

41. att.

6.5. Marķēšana krustojumos

- Īpaša uzmanība jāpievērš, marķējot krustojumus, kur gājējs var novirzīties no maršruta. Visiem krustojumiem jābūt marķētiem tā, lai tos var iziet abos virzienos;
- Pēc katra krustojuma jābūt kārtējai maršruta apstiprinājuma zīmei (42. att.). Tāpat nedaudz tālāk pēc šīs zīmes ir jābūt vēl vienai zīmei, gadījumam, ja iepriekšējā zīme tiek sabojāta/iznīcināta;
- Ja maršruts strauji maina savu gaitu, marķē ar bultas simbolu, norādot virzienu, kurā jānogriežas (43., 44. att.). Iespēju robežās marķējuma zīmi ieteicams atlikt uz dabā esošiem elementiem, ja šādu elementu nav, ieteicams izmantot šim nolūkam speciāli izgatavotus un uzstādītus stabus;
- Īpaša uzmanība jāpievērš, marķējot maršruta izeju uz apdzīvotām vietām (45. att.), kā arī marķējot izeju no apdzīvotām vietām. To darīt ir iespējams, izmantojot jau esošas norādes zīmes, tās papildinot ar maršruta marķējumu (uzlīmi vai krāsu marķējumu atkarībā no katras situācijas).

42. att.

43. att.

44. att.

45. att.

PASKAIDROJUMI

1. **Marķējums ar uzlīmi uz ceļa zīmes** - bultas simbols norāda maršruta virzienu.
2. **Marķējums ar uzlīmi uz ceļa zīmes** - maršruta apstiprinājuma zīme.
3. **Marķējums uz ceļa virsmas.**
4. **Marķējums ar plāksni uz speciāli sagatavota staba** - bultas simbols norāda virzienu, kurā jānogriežas.
5. **Krāsas marķējums uz koka stumbra** - bultas simbols norāda virzienu, kurā jānogriežas.
6. **Krāsas marķējums uz akmens** - maršruta apstiprinājuma zīme pēc krustojuma.
7. **Katedras veida informācijas stendi.**
8. **Krāsas marķējums uz dabā esoša infrastruktūras objekta** - maršruta zīme.
9. **Informācijas stends.**
10. **Virziena norādes zīme uz apdzīvotu vietu.**
11. **Krāsas marķējums uz koka stumbra** - maršruta apstiprinājuma zīme pēc krustojuma.

46. att. Marķēšanas elementi un pamatprincipi marķēšanai krustojumos.

7. Norādes uz apdzīvotām vietām, apskates objektiem un pakalpojumu sniedzējiem

Ieteicams vietējām pašvaldībām, uzņēmējiem un citām iesaistītajām pusēm maršruta gaitā izvietot norādes zīmes, kas norāda uz apdzīvotām vietām, blakus esošiem apskates objektiem, atpūtas vietām un pakalpojumu sniedzējiem, tādējādi veicinot šo vietu labāku pieejamību un atpazīstamību (47. att.).

- Norādes zīmes uz pakalpojumu sniedzējiem ir nepieciešamas gadījumos, kad maršruts iet ārpus lielām apdzīvotām vietām.
- Gadījumos, kad maršruts iet gar apdzīvotu vietu, no pamatmaršruta ir nepieciešama viena norādes zīme uz apdzīvotās vietas centru.
- Uz norādes jābūt: bultai, kas parāda virzienu, attālumam, vietas nosaukumam un uz norādes piktogrammu veidā ir jābūt informācijai par to, kādus pakalpojumus konkrētajā vietā ceļotājs var saņemt. Uz staba, pie kura piestiprināta norāde, jābūt arī “Mežtakas” logo, bet, lai nemaldinātu par maršruta gaitu, uz pašas norādes “Mežtakas” logo var likt tikai tad, ja vieta, uz kuru norāda zīme, ir sasniedzama pa pamatmaršrutu (piemēram, kādā maršruta punktā ir izvietota norāde līdz tuvākajai apdzīvotajai vietai, un maršruts arī ieved šajā apdzīvotajā vietā). Vietas nosaukumam ir jāatbilst sniegtajai informācijai “Mežtakas” ceļvedī un citos informatīvajos materiālos.
- Gadījumā, ja apskates objekts vai pakalpojumu sniegšanas vieta, uz kuru ir norāde, neatrodas uz pamatmaršruta, nepietiek ar vienu norādes zīmi, bet zīmēm ir jābūt izvietotām līdz pašam objektam. Jāņem vērā, ka marķējums nedrīkst būt vienāds ar pamatmaršruta marķējumu, lai nemaldinātu gājējus.
- Norāžu ierīkošana jāsaskaņo ar zemes īpašnieku.
- Tāpat kā daudzām pašvaldībām ir izstrādāti savi informācijas stendu dizaini, tā var būt arī vienoti norāžu dizaini, līdz ar to ir iespējams “Mežtakas” norādes veidot tādā pašā stilā, kā ir pārējās norādes attiecīgajā teritorijā. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās norādes jāveido, ievērojot DAP Vienotā stila principus.
- Virziena norādes piestiprina pie koka staba apmēram 1,70 m augstumā no zemes (ja ir vairākas norādes pie viena staba, tad augstumu rēķina līdz pirmajai – zemākajai – norādei). Norāžu izgatavošanai izmanto mitrumizturīgu saplāksni, metālu vai kompozītmateriālus, tās garums apmēram 0,90 m un augstums 0,15 m (48. att.).

PSIA
"Vangažu avots"
RĀMKALNI
VANGAŽI
TALLINA

47. att.

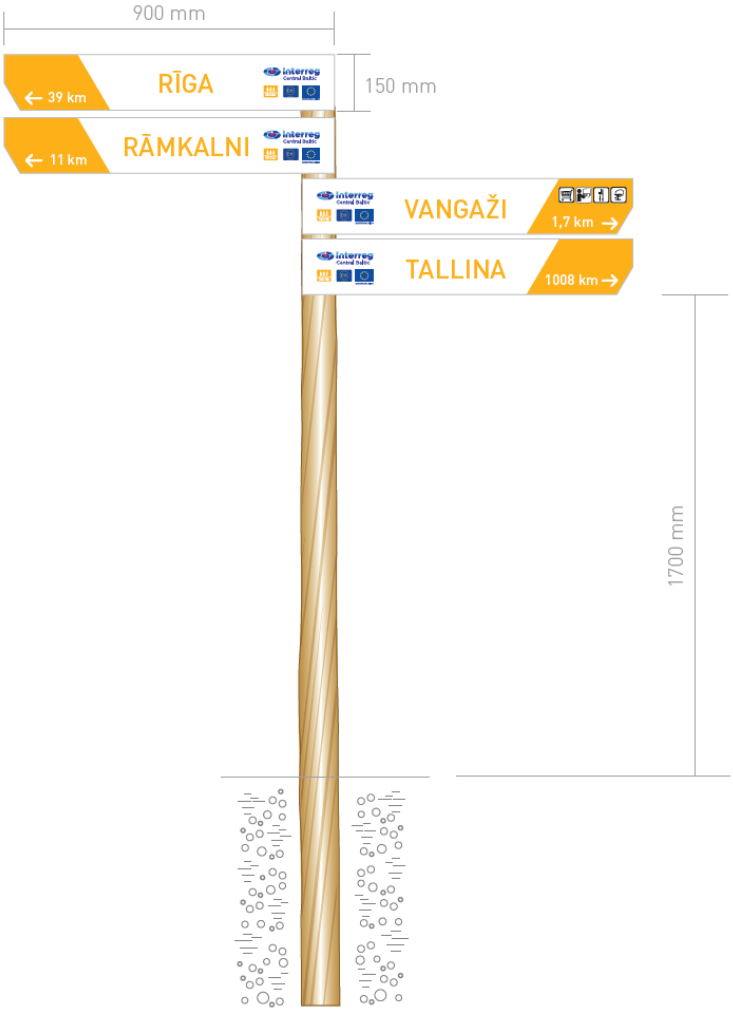
900 mm
150 mm
39 km
RĪGA
11 km
RĀMKALNI
VANGAŽI
1,7 km
TALLINA
1008 km
1700 mm

48. att.

- Virziena norādei var izmantot arī citus radošus, estētiskus un videi draudzīgus risinājumus, piemēram, uz koka stabiem piestiprinot koka dēļus, kuros iegrebts virziens, attālums, nosaukums, pakalpojumu piktogrammas un maršruta logo (49. un 50 att.).

49. att.

50. att.

8. Marķējums vietās, kur tas sakrīt ar cita maršruta marķējumu

Gadījumā, ja maršruts kādā no posmiem sakrīt ar citu maršrutu, kurš dabā jau ir marķēts, iespēju robežās jaunajam marķējumam ir ieteicams izmantot tos pašus objektus, uz kuriem jau ir veikts marķējums.

Izmantojot dabas objektus, piemēram, kokus, akmeņus u.tml., uz kuriem jau ir cita maršruta krāsu zīmes, marķējuma zīme tiek krāsota pilnā apjomā, neizmantojot jau esošā marķējuma elementus, piemēram, jau esošā marķējuma baltās līnijas.

Gadījumā, ja ir plānots izmantot pilsētvides elementus, piemēram, gaismas stabus u.tml., uz kuriem jau ir cita maršruta zīmes, līmējot uzlīmes ar marķējumu, jāievēro, ka minimālais attālums no šīs uzlīmes malām līdz citam marķējumam ir 1 cm.

51., 52. att. Ja marķējamais maršruts kādā posmā pārklājas ar citu maršrutu, tad jauno zīmi uzklāj vai nu virs, zem, vai blakus esošajai zīmei, atkarībā no katras konkrētās situācijas.

53., 54. att. Arī norāžu izvietošanai vēlams izmantot vienu un to pašu stabu, dažādu maršrutu, kas savstarpēji pārklājas un krustojas, norādes izvietojot vienkopus (piemēri no Nīderlandes un Vācijas, kur ir attīstīti plaši pārgājienu maršrutu tīkli).

Var gadīties situācija, ka maršruta trasējums kādā no posmiem sakrīt ar citu marķētu maršrutu, kurš pieder attiecīgās zemes īpašniekam un īpašnieks kategoriski iebilst pret “Mežtakas” maršruta marķējumu. Tādā gadījumā ir iespēja pirms šī maršruta posma uzlikt plāksni ar brīdinājumu, ka turpmākais posms (norādot precīzu maršruta gaitu un tā garumu) būs marķēts ar atšķirīgu marķējumu – esošā maršruta marķējumu.

9. Marķēšanas process

9.1. Vispārējie pamatprincipi

- Lietuvas, Latvijas un Igaunijas "Mežtakas" maršrutā visbiežāk sastopamās dabiskās virsmas, uz kurām uzklāt maršruta zīmes ar krāsu, ir koks un akmens. Jāievēro, ka marķējumu nedrīkst veikt uz kokiem, akmeņiem, smilšakmens un dolomīta atsegumu virsmām (t.sk. aizsargājamiem biotopiem) un citiem dabas un kultūrvēstures objektiem, kuriem ir piešķirts dabas vai kultūras pieminekļa aizsardzības statuss, kā arī objektiem, kuriem šī statusa nav, tomēr tie ir ievērojami vietējā mērogā un tiem piemīt estētiskā vai ainaviskā vērtība.

- Ja ir iespējams, ir ieteicams marķējumu veikt uz kokiem vai akmeņiem, kuri ir labi redzami no attāluma, iepriekš izgriežot krūmāju, kas aizsedz minētās virsmas. Ja ir izvēle, marķējumu veic uz kokiem ar viendabīgu un pēc iespējas līdzenāku mizas struktūru, piemēram, uz egles, melnalkšņa u.c. Lai nepieciešamības gadījumā koku varētu attīrīt no zariem, kas aizsedz marķējumu, nepieciešams cirvītis un/vai zāģis. No zariem nedrīkst atbrīvot ainaviski nozīmīgus kokus, kokus ar dabas vai kultūras pieminekļa aizsardzības statusu, reti sastopamus, dendroloģiski nozīmīgus kokus, arī memoriālus un citādi nozīmīgus kokus. Nozāģētā zara vieta jānoziež ar potziedi.

- Pirms maršruta marķēšanas ir jānoskaidro laika prognoze. Lietainā laikā marķēt nedrīkst! Ja krāsa nebūs nožuvusi un līs lietus, uz ūdens bāzes veidotās krāsas izplūdīs vai noskalosies no virsmas. Krāsu dabā uz virsmas uzklāj tikai tad, kad virsma ir sausa, kā arī, ja gaisa temperatūra nav zemāka par 10^0 C.

- Pirms krāsas uzklāšanas, saudzējot koka mizu, tā ir jāattīra no netīrumiem un putekļiem, kur paredzēts veikt atzīmi. Šim nolūkam ieteicams izmantot drāšu birsti. Attīrot koka virsmu, **nedrīkst traumēt dzīvo koksni**, piemēram, notēšot koku ar slīmestu!!! Notīrot koka virsmu, ir jāskatās, lai tādējādi netiktu iznīcinātas retas un aizsargājamas ķērpju vai sūnu sugas.

9.2. Krāsas uzklāšana uz virsmas

Krāsas uzklāšana notiek ar divām neliela izmēra otām un iepriekš sagatavotu trafaretu palīdzību (trafarets atrodams vadlīniju pielikumā). Viena ota un viens trafarets ir paredzēts baltajai krāsai, otra ota – oranžajai. Pirms marķēšanas ir vērts izmēģināt dažādu otu lielumus un atrast sev piemērotāko izmēru.

Marķējuma zīme uz kokiem tiek krāsots vidēja auguma pieauguša cilvēka acu līmenī (1,50 – 1,60 m augstumā no zemes). Iespēju robežās visas zīmes maršruta garumā tiek veiktas vienādā augstumā, lai ceļotājs jau iepriekš zinātu, kur tās meklēt. Tāpat šis augstums ir ieteicams no maršruta uzturēšanas viedokļa – veicot marķējuma atjaunošanu, to var veikt

viens cilvēks bez tādiem palīglīdzekļiem kā kāpnes u.tml.

55. att. Uz virsmas var uzklāt arī trīs atsevišķas strīpas, taču tas jādara uzmanīgi un ar piemērotu otu, lai krāsas nesajauktos.

56. att. Līdzi vēlams trafarets, lai saglabātu un atcerētos zīmes lielumu un proporcijas. Ar trafaretu dažreiz ir grūtāk uzklāt krāsu uz konkrētās virsmas, taču tas noder kā standarts.

57. att. Krāsu uzklāj ar otu acu augstumā.

58. att. Krāsas uzklāšanai ar trafaretu ir nepieciešami vismaz divi cilvēki, taču var izmantot arī citu risinājumu ērtākai krāsošanai – trafaretu pie koka mizas piestiprināt ar piespraudēm.

59. att. Ērtākai krāsas uzklāšanai var izmantot arī citus sev piemērotus palīgmateriālus, piemēram, krāsotāju līmlentu, ievērojot marķēšanas simbola izmēru un proporcijas.

60. att. Pirms maršruta marķēšanas ir jāpatrennējas uz dažādām virsmām, lai iegūtu pirmās iemaņas. Var izmantot arī krāsu, kas atrodas baloniņā, taču tad jāizmanto krāsa ar tādu konsistenci, kas nenotek. Šajā gadījumā lieto trafaretu. Iepriekš izmēģinot krāsas uzklāšanu uz koka, var atrast arī piemērotāko otas izmēru.

61. att. Bērzs nav piemērota virsma, ja marķējuma zīmē izmantojam balto krāsu.

9.3. Darba organizēšana

Marķētājiem ir labi jāpārzina maršruts. Tie var dalīties vairākās grupās un mainīties, lai process būtu ātrāks un efektīvāks. Pirms marķēšanas procesa iesaistītajiem jāizstāsta instrukcija.

62., 63. att. Instrukcija pirms marķēšanas procesa.

Marķēšanu ieteicams veikt vismaz diviem cilvēkiem kopā, tādējādi būs ērtāk uzklāt krāsu, izmantojot trafaretus, kā arī marķēšanai nepieciešamo inventāru nebūs jānes vienam cilvēkam. Turklāt divatā ir lielāka drošības sajūta.

Lineāriem maršrutiem ir jāpārdomā loģistika, lai maršruta beigās marķētājus varētu transportēt uz starta punktu. Piemēram, izmantojot divas automašīnas, vienu automašīnu novieto pēc iespējas tuvāk beigu punktam, otru automašīnu atstāj sākuma punktā, kurai pēc tam atbrauc pakaļ ar pirmo automašīnu. Ja atļauj maršruta segums, ir iespējams izmantot arī velosipēdu, ar kuru marķēšanas beigās var aizbraukt atpakaļ līdz automašīnai, it īpaši, ja marķētājs ir viens pats.

Nepieciešamais inventārs:

- Krāsas;
- Viegli aiztaisāms trauks krāsas glabāšanai un pārnēsāšanai marķēšanas laikā (64. att.);
- Vairākas otas;
- Trafareti (65. att.);
- Drāšu birste virsmas notīrīšanai;
- Darba apģērbs un cimdi;
- Šķīdinātājs un lupatas;
- Potziede nozāģēta zara vietas noziešanai;
- Veca soma, spaiņi (66. att.) vai maiss (67. att.) inventāra pārnēsāšanai;
- Cirvis vai zāģis – zaru apzāģēšanai, krūmu izciršanai ap zīmes vietu;
- Karte ar precīzi iezīmētu maršrutu vai cilvēks, kurš labi pārzina maršruta gaitu.

64. att.

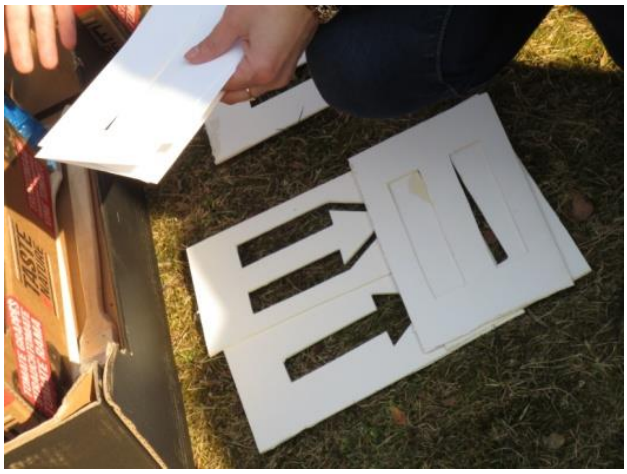

65. att.

66. att.

67. att.

10. Marķējuma uzturēšana un atjaunošana

Uzturēšanas un atjaunošanas darbi ir jāveic jebkuriem marķēšanas elementiem, ne tikai krāsu zīmēm un uzlīmēm, bet arī, piemēram, marķēšanai speciāli izvietotajiem stabiem, informācijas stendiem, norādēm, metāla plāksnēm u.tml.

68., 69. att. Krāsa, atkarībā no virsmas, dabā noturas daudzus gadus, taču reizi gadā vai divu gadu laikā ir vēlams izstaigāt maršrutu un pārbaudīt objektu, uz kuriem krāsotas zīmes, stāvokli. Tāpat ir jāpārbauda arī uzlīmju stāvoklis, un nepieciešamības gadījumā tās jāatjauno.

70. att. Atjaunojot jau esošas zīmes, ar krāsu rūpīgi pārvelk katras strīpas kontūras.

11. Marķēšanas ētika un sadarbība ar iesaistītajām pusēm

Marķēšanas procesā vēlams iesaistīt vietējos iedzīvotājus – uzņēmējus, pašvaldību un TIC darbiniekus, plānošanas reģiona pārstāvjus, vietējās biedrības, entuziastus un arī pašus kājāmgājējus, kas ir galvenie maršruta lietotāji.

71., 72. att. Marķēšanas procesā iesaistījušies vietējie iedzīvotāji.

Marķēšanas procesā ievērojam spēkā esošos tiesību aktus un ētiku. Kā marķēšanas objektus neizmantojam dižkokus, vecus kokus, dižakmeņus, dabas objektus, kuriem ir dabas pieminekļa (aizsargājams dabas objekts vai aizsargājams biotops) statuss un objektus, kuriem ir kultūras pieminekļa statuss, vai arī kāds cits nozīmīgs statuss. Marķēšanas procesā nedrīkst iznīcināt retas un aizsargājamas augu, sēņu sugas, traucēt dzīvniekus un samazināt vides un ainavas kvalitāti. Maršruta posmus, kuri iet pa pludmali, nemarķējam, taču marķējam izejas no pludmales vietas un vietas, kur izejam ārā uz pludmali. Marķējot izvērtējam, vai netiek mazināta skaistas vietas/ainavas kvalitāte. Marķēšanas procesā izmantojam radošu pieeju, bet tajā pat laikā – loģiku.

12. Izmaiņas maršruta trasējumā

Laika gaitā var rasties nepieciešamība mainīt esošo maršrutu pat tad, ja tas iepriekš jau ir bijis saskaņots, apstiprināts un pat nomarķēts. Kā iemeslus tam var minēt ceļa infrastruktūras izmaiņas, dabas stihiju sekas, meža apsaimniekošanas darbus, īpašuma maiņu vai īpašnieku nevēlēšanos u.tml. Līdz ar to posmos, kur maršruts fiziski vairs nevar pastāvēt, ir jāmeklē jauni risinājumi. Iespējams, ka maršruts būs jāplāno teritorijās, kas pieder citiem, līdz šim neiesaistītiem zemju īpašniekiem. Tādējādi jaunais maršruts un marķēšana atkal būs jāsaskaņo ar jaunajiem zemju īpašniekiem un, iespējams, arī ar pašvaldību un citām iesaistītajām pusēm.

Kā veikt maršruta trasējuma izmaiņas?

- maršruta attiecīgā posma atbildīgā organizācija sazinās ar zemes īpašnieku un citām iesaistītajām pusēm un kopīgi meklē problēmas risinājumus;
- maršruta atbildīgā organizācija jauno iespējamo maršruta trasējumu un marķēšanu saskaņo ar iesaistītajām pusēm (privāto zemes īpašnieku, pašvaldību, Valsts mežu apsaimniekotāju un Dabas aizsardzības pārvaldi, ja maršruta posms šķērso īpaši aizsargājamu dabas teritoriju);
- maršruta atbildīgās organizācijas pārstāvji apseko attiecīgo posmu (ar kājām vai velosipēdu);
- apsekojuma laikā jāsagatavo jauns fotomateriāls un jāieraksta maršruta GPX fails;
- ja apsekojuma laikā tiek konstatēta nepieciešamība mainīt jauno plānoto trasējumu, tad izmainīto maršruta trasējumu, kā arī marķēšanu, atkal saskaņo ar visām iesaistītajām pusēm;
- kad jaunais maršruta posms ir apstiprināts, veic nepieciešamās izmaiņas maršruta mājas lapā https://baltictrails.eu/lv/forest - labo maršruta aprakstus un attiecīgi to tulkojumus, kartes, nomaina fotogrāfijas, apskates objektus un pakalpojumu sniedzējus (ja tie mainās). Var mainīties arī Mežtakas maršruta kopējais posmu skaits, līdz ar to mainās maršruta kopējā kilometrāža, kas arī jāizlabo visās iespējamajās vietās;
- par maršruta izmaiņām ir jābrīdina un jāinformē sabiedrība – pirmkārt, Mežtakas mājas lapā un sociālajos tīklos, otrkārt, Mežtakas atbildīgo organizāciju mājas lapās un sociālajos tīklos;
- jauno maršruta trasējumu nepieciešams marķēt dabā;
- vecā maršruta posma, kurš vairs nav aktuāls, marķēšanas elementus iespēju robežās likvidē un demontē, nekaitējot dabai un apkārtējai videi.

13. Garās distances pārgājienu maršruts “Mežtaka” valsts un pašvaldību institūciju plānošanas dokumentos

Garās distances pārgājienu maršruts “Mežtaka” šķērso daudzas pašvaldības, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un valsts mežus gan Lietuvā, gan Latvijā, gan Igaunijā, līdz ar to nākotnē maršrutu tieši vai netieši ietekmēs virkne valsts un pašvaldību institūciju plānošanas dokumentu. Ir svarīgi nodrošināt pēc iespējas labāku maršruta uzturēšanu un pārvaldību, t.sk. arī saskaņā ar katras pašvaldības, dabas aizsardzības (Latvijā – Dabas aizsardzības pārvaldes), valsts mežu apsaimniekošanas (Latvijā – AS “Latvijas Valsts meži”) u.c. valsts institūciju plānošanas dokumentiem. Tāpēc būtu nepieciešams “Mežtaku” iekļaut visu līmeņu plānošanas dokumentos un ar dokumentiem saistītajās kartēs, lai nākotnē, pieņemot lēmumus, valsts un pašvaldības institūcijas rēķinātos ar izveidoto garās distances pārgājienu maršrutu “Mežtaka”, tā tiktu labi uzturēta un pašvaldības un valsts līmeņa plānošanas procesi maršrutu neietekmētu vai ietekmētu pēc iespējas mazāk, un nebūtu jāveic maršruta trasējuma izmaiņas.

Visas pašvaldības, kuras šķērso garās distances pārgājienu maršruts “Mežtaka”, un citas iesaistītās puses tiek aicinātas ievērot šajās marķēšanas vadlīnijās iekļautās rekomendācijas.

14. Garās distances pārgājienu maršruta “Mežtaka” atbildīgās organizācijas

Mārketings un koordinēšana:
Latvijas Lauku tūrisma asociācija “Lauku ceļotājs”
E-pasts: lauku@celotajs.lv
Tālr.: +371 67617600
www.celotajs.lv

LIETUVĀ

Maršruts Dzūkijas etnogrāfiskajā reģionā:
Lietuvas Lauku tūrisma asociācija
E-pasts: info@atostogoskaime.lt
Tālr.: +370 37400354
www.atostogoskaime.lt

Maršruts reģionos “Gar Nemunas lokiem”, “Kauņa un apkaime” un “Pa Dubisas ielejas krastiem”:
Kauņas reģionālās attīstības aģentūra
E-pasts: info@krda.lt
Tālr.: +370 61984824
www.krda.lt

Maršruts Žemaitijas etnogrāfiskajā reģionā:
Žemaitijas Nacionālā parka direkcija
E-pasts: znp@zemaitijosnp.lt
Tālr.: +370 44849231, +370 44849337
www.zemaitijosnp.lt

LATVIJĀ

Maršruts īpaši aizsargājamās dabas teritorijās:
Dabas aizsardzības pārvalde
E-pasts: pasts@daba.gov.lv
Tālr.: +371 67509545
www.daba.gov.lv

Maršruts Latvijas Valsts Mežos:
AS Latvijas Valsts Meži
E-pasts: lvm@lvm.lv
Tālr.: +371 67610015
www.lvm.lv

Maršruts Kurzemes plānošanas reģionā:
Kurzemes plānošanas reģions
E-pasts: pasts@kurzemesregions.lv
Tālr.: +371 67331492
www.kurzemesregions.lv

Maršruts Rīgas plānošanas reģionā:
Rīgas plānošanas reģions
E-pasts: rpr@rpr.gov.lv
Tālr.: +371 67226430
www.rpr.gov.lv

Maršruts Vidzemes plānošanas reģionā:
Vidzemes plānošanas reģions
E-pasts: vidzeme@vidzeme.lv
Tālr.: +371 64116014
www.vidzeme.lv

IGAUNIJĀ

Maršruts Hānjas augstienes un Setomā reģionos:
NVO Setomaa Tourism
E-pasts: turism@setomaa.ee
Tālr.: +372 56821268
www.visitsetomaa.ee

Maršruts Peipusa reģionā:
NVO Peipsimaa Turism
E-pasts: kadi@visitpeipsi.com
Tālr.: +372 56964686
www.visitpeipsi.com

Maršruts Ziemeļigaunijā:
Pohja-Eesti Turism

Maršruts Lahemaa Nacionālajā parkā:
NVO Okokuller
E-pasts: kaisa@kolgakyla.ee
Tālr.: +372 5239239

Maršruts Tallinas apkārtnē:
Igaunijas Lauku tūrisma asociācija
E-pasts: eesti@maaturism.ee
Tālr.: +372 6009999
www.maaturism.ee

Izmantotās informācijas avotu saraksts

Vadlīnijas ir sastādītas, balstoties uz Eiropas Pārgājienu asociācijas (European Rambling Association) prezidentes Lisas Nīlsenas (Lis Nielsen) un Igaunijas Pārgājienu asociācijas (Eesti Matkaliit) goda biedra Guido Leibura (Guido Leibur) ieteikumiem, garas distances pārgājienu maršrutu Eiropā marķēšanas vadlīniju studēšanu, pieredzes apmaiņas braucienu uz Nīderlandi 2017. gada jūnijā, 2010. gadā LLTA "Lauku Ceļotāja" izstrādātajām vadlīnijām aktīvā tūrisma maršrutu krāsu marķējumam, kas šobrīd ir kā pielikums Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotā stila rokasgrāmatai, 2017. gadā LLTA "Lauku Ceļotāja" izstrādātajām vadlīnijām garās distances pārgājienu maršruta "Jūrtaka" marķēšanai, kā arī vadlīniju sastādītāju praktisko pieredzi maršrutu marķēšanā ar krāsu zīmēm.

- Guidelines for E-path marking, signing and informationboards by ERA (2019). Available: http://www.era-ewv-ferp.com/fileadmin/user_upload/dokumenter/Walking_in_Europe/E-Paths/E-paths_marking_and_signing.pdf

- General principles for signing and marking footpaths by ERA(2015). Available: http://www.era-ewv-ferp.com/fileadmin/user_upload/dokumenter/Walking_in_Europe/Waymarking_in_Europe/General_principles__waymarking.pdf

- Den Norske Turistforening, Friluftsrådenes Landsforbund, Innovasjon Norge (2013). Merkehåndboka. Håndbok for tilrettelegging av turruter i fjellet, i skogen og langs kysten. FEDME (2014). El Manual de señalización de senderos GR®, PR® y SL®. Available: http://misendafedme.es/wp-content/uploads/2015/01/ManualSenderosFEDME_RED.pdf

- European Rambling Association (2017). Waymarking in Europe. Available: http://www.era-ewv-ferp.com/fileadmin/user_upload/dokumenter/Walking_in_Europe/Waymarking_in_Europe/ENG_WAYMARKING_2017_01.pdf; http://www.era-ewv-ferp.com/fileadmin/user_upload/dokumenter/Walking_in_Europe/Waymarking_in_Europe/ENG_WAYMARKING_2017_02.pdf

- Fédération française de la randonnée pédestre (2006). La Charte Officielle du Balisage et de la Signalisation. Available: https://www.ffrandonnee.fr/data/itineraires-balisage/file/Charte_Officielle_Balisage_Signalisation_2006.pdf

- Kooijman, E., Moerdijk, L. (2006). Markeren moet je leren - instructie voor vrijwilligers. Stichting Wandelplatform-LAW

- Smaļinskis, J., Jakovela, A., LLTA "Lauku Ceļotājs" (2010). Vadlīnijas aktīvā tūrisma maršrutu krāsu marķējumam.

Available: https://www.daba.gov.lv/upload/File/VienotaisStils/IADT_VienStils_2011_05-markejums-takas_LC.pdf

- Marking guidlines for the hiking route along the Baltic Sea coastline in Latvia and Estonia (2017).
  Available:https://coastalhiking.eu/g/www/cms/c00002/CoastalHiking_Marking_Guidelines_en.pdf

- Nasjonalt pilegrimssenter (2015). Pilegrimsleden – St. Olavsvegene til Trondheim: Merkehåndbok 2015-2018.
  Available: https://pilegrimsleden.no/assets/images/Merkehandbok-for-Pilegrimsleden-St.-Olavsvegene-til-Trondheim.-2015-2018.pdf

- Pilegrimsleden – St. Olavsvegene til Trondheim: Merkesystemet – Mars 2015 Rev 2 20150315 (2015).
  Available: https://pilegrimsleden.no/assets/images/Merkesystem-for-Pilegrimsleden-St.-Olavsvegene-til-Trondheim.pdf

- En praktisk veiledning for merking og vedlikehold av Pilegrimsleden.
  Available: https://pilegrimsleden.no/assets/images/Veileder-Merking-WEB.pdf

- Mežtaka: Vizuālās identitātes rokasgrāmata (2020).
  Available: https://baltictrails.eu/lv/forest/marketing

- Rokasgrāmata "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotais stils": Materiāli, to izvēle un apstrāde.
  Available: https://www.daba.gov.lv/upload/File/VienotaisStils/IADT_VienStils_2016_02-materiali.pdf

- Rokasgrāmata "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotais stils": Taku marķēšana.
  Available: https://www.daba.gov.lv/upload/File/VienotaisStils/IADT_VienStils_2011_05-markejums-takas.pdf

- Rokasgrāmata "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotais stils": Virziena norādes.
  Available: https://www.daba.gov.lv/upload/File/VienotaisStils/IADT_VienStils_2011_06-virziena-norades.pdf

- Rokasgrāmata "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotais stils": Informācijas stendu konstrukcijas.
  Available: https://www.daba.gov.lv/upload/File/VienotaisStils/IADT_VienStils_2011_08-ST_konstrukc.pdf

Foto: J. Smaļinskis, „Lauku ceļotājs” bilžu arhīvs.

Pielikums – marķēšanas zīmju trafareti

Marķēšanas simbols 150 x 90 mm

Oranžās krāsas trafarets, 1:1 (190 x 130 mm)

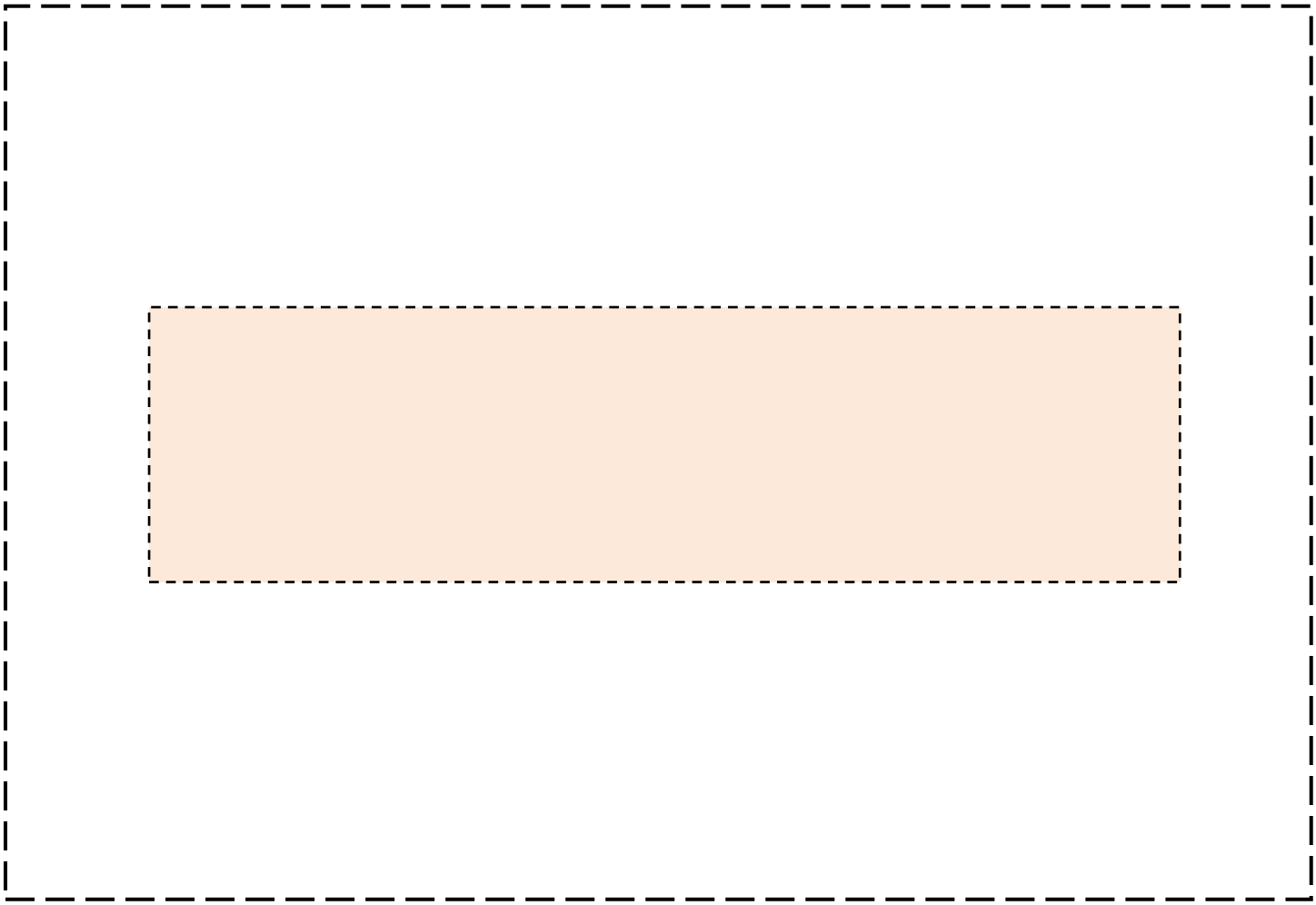

Marķēšanas simbols 150 x 90 mm

Baltās krāsas trafarets, 1:1 (190 x 130 mm)

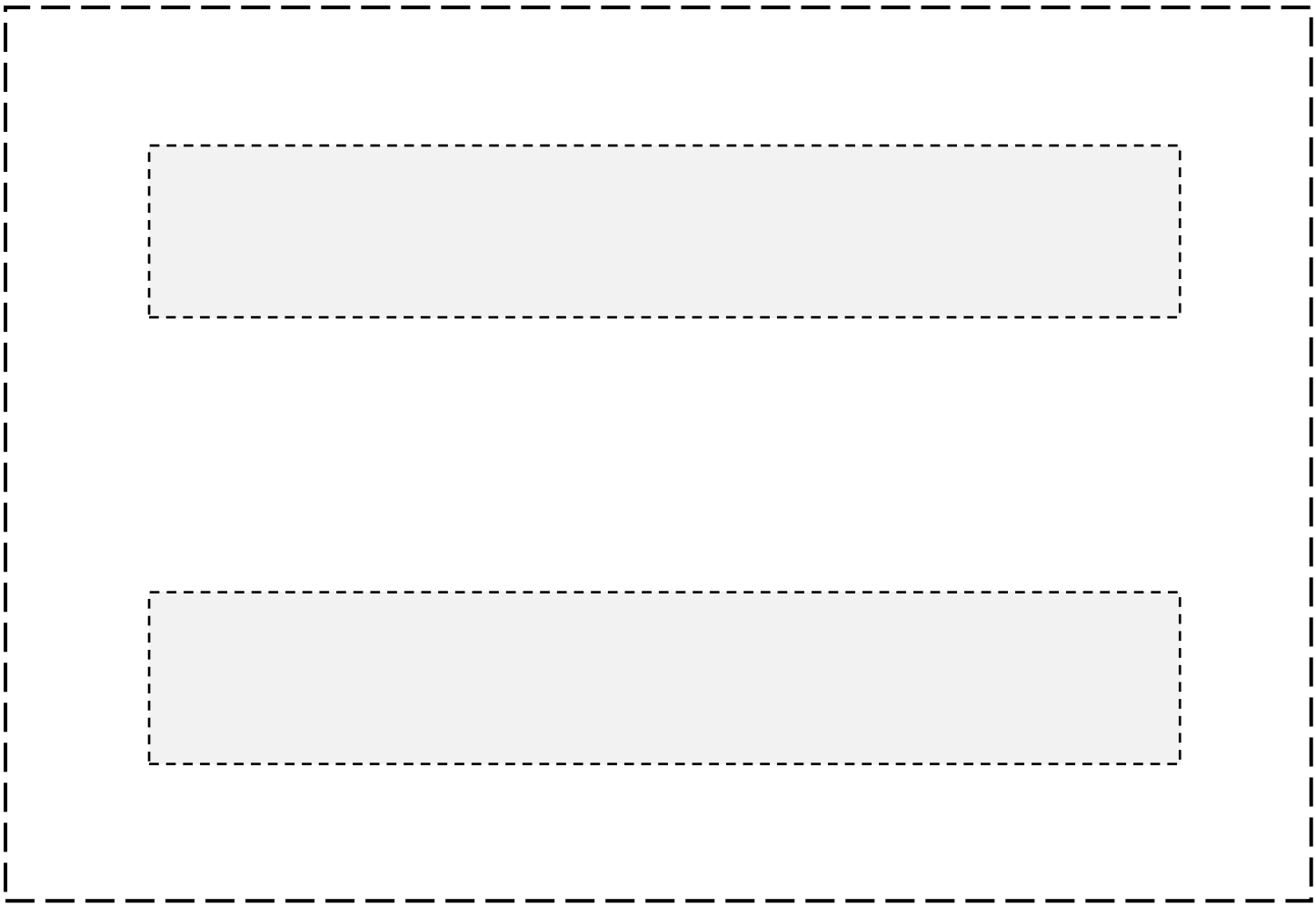

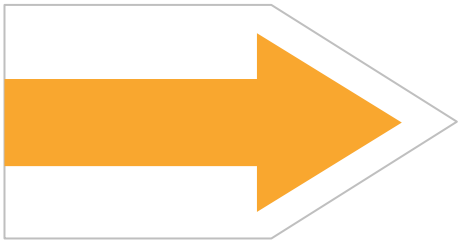

Marķēšanas simbols 160 x 90 mm

Oranžās krāsas trafarets, 1:1 (190 x 130 mm)

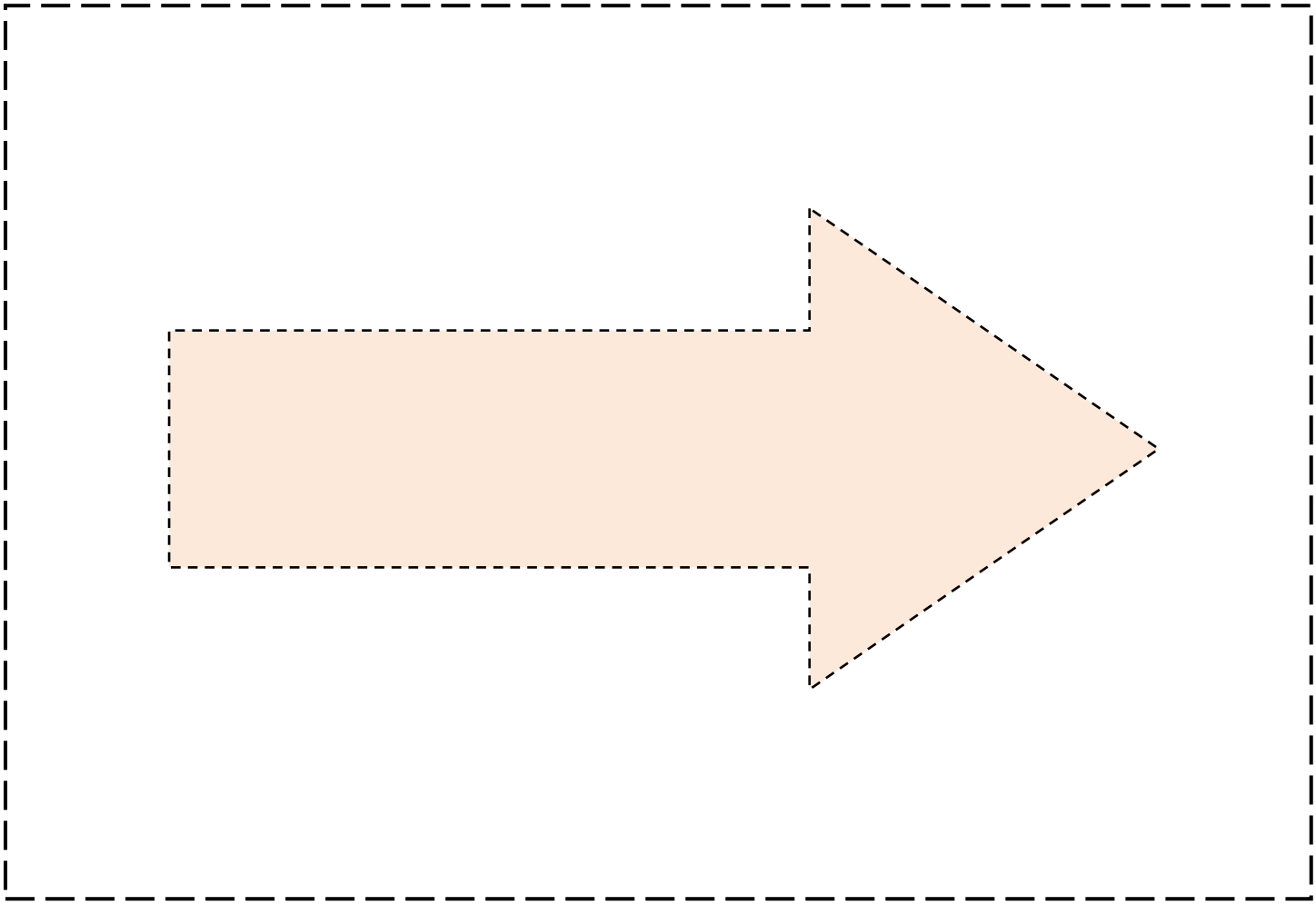

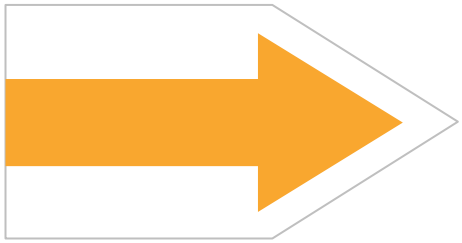

Marķēšanas simbols 160 x 90 mm

Baltās krāsas trafarets, 1:1 (190 x 130 mm)

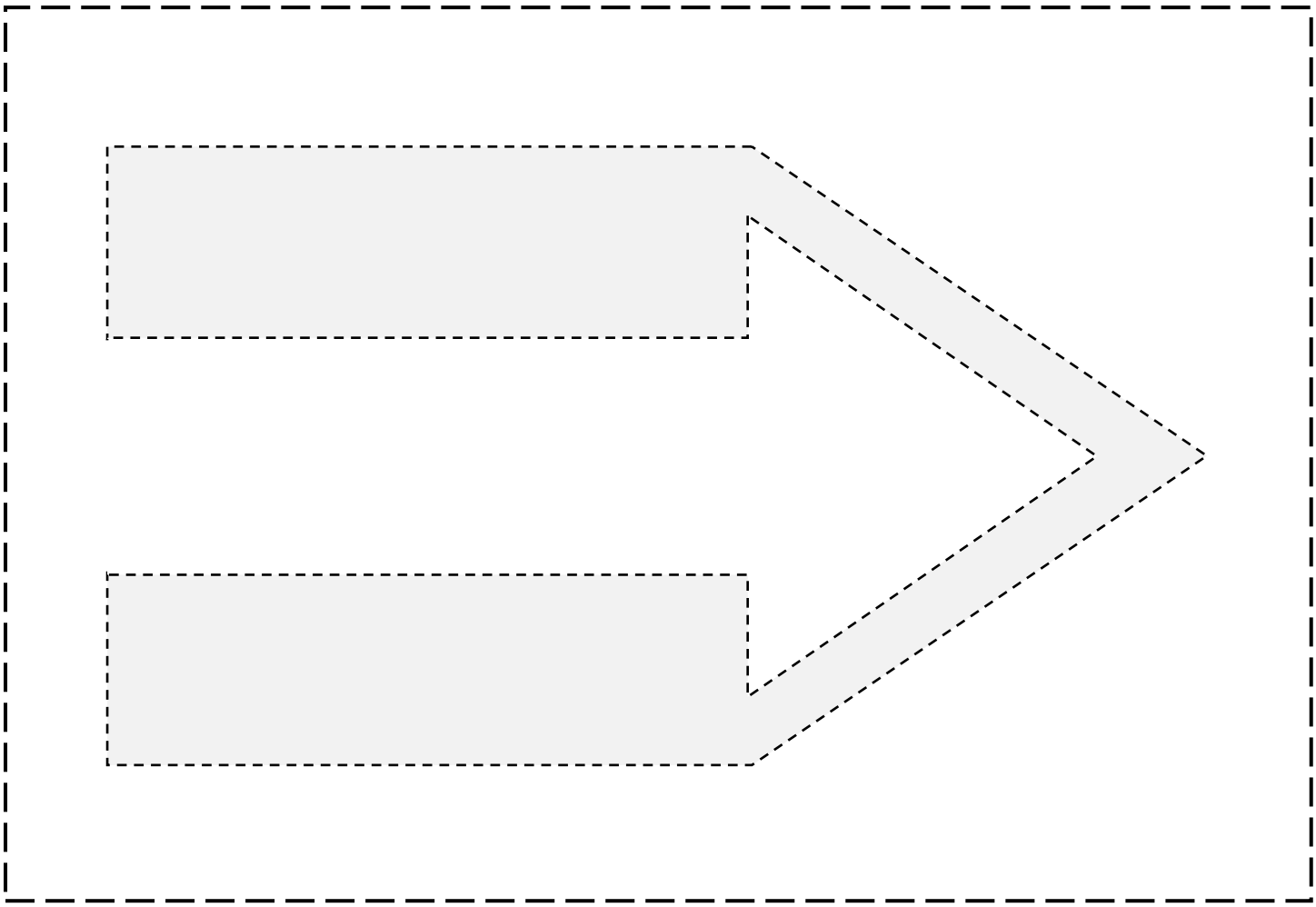

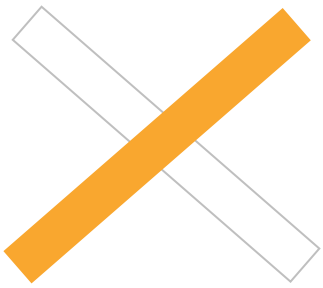

Marķēšanas simbols 150 x 30 mm

Baltās krāsas trafarets, 1:1 (190 x 70 mm)

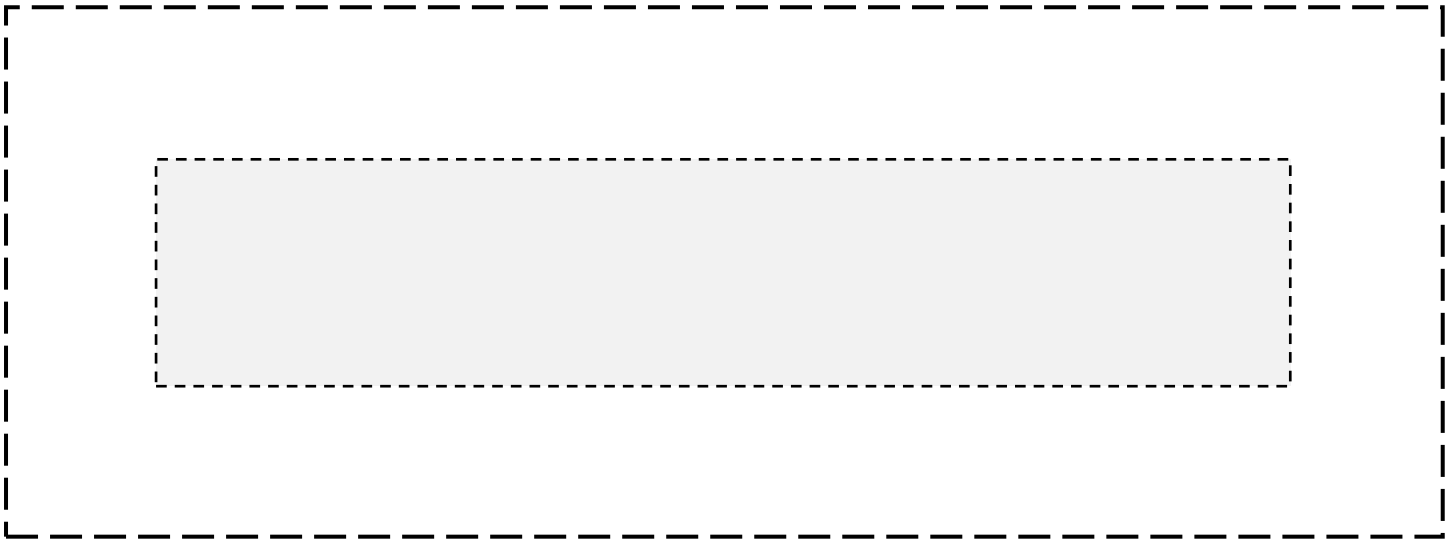

Oranžās krāsas trafarets, 1:1 (190 x 70 mm)

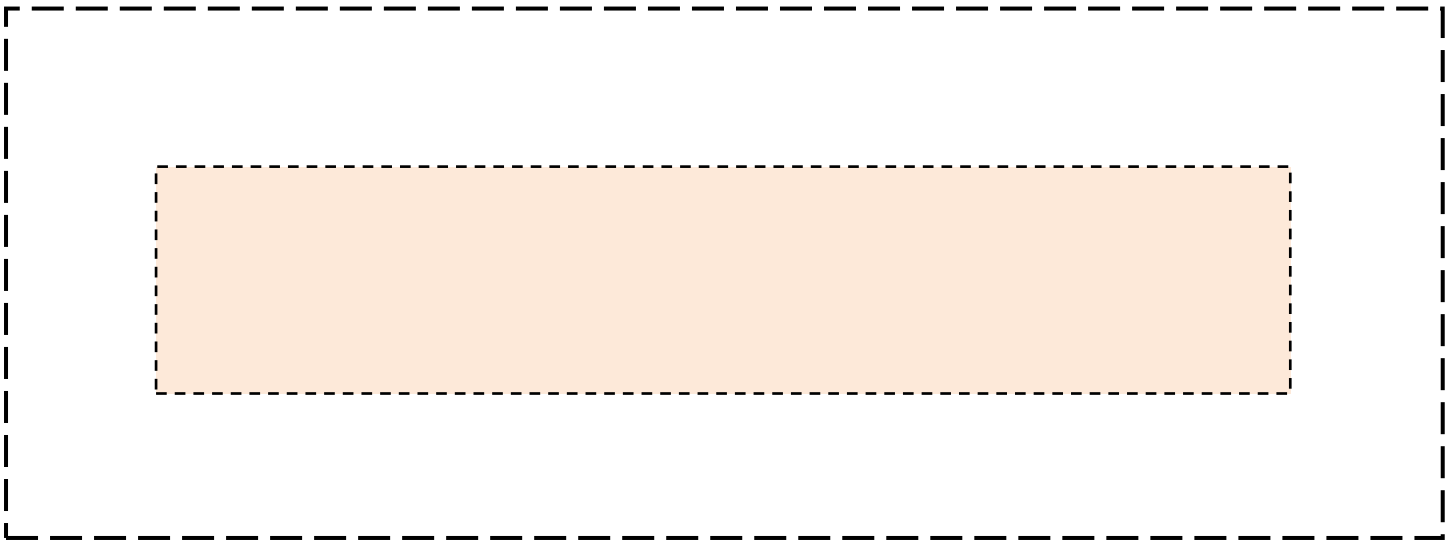

Pielikums - E11 ceļa uzlīmes lietotas kopā ar “Mežtakas” uzlīmēm

Griešanas līnija

Minimālais attālums starp zīmēm

Min. 25. mm

Minimālais attālums starp zīmēm